

Hårormer, taglormer (Nematomorpha)

Hårormer ser ut som lange buktende sytråder. De kan av og til finnes i drikkevannsbrønner, men de er helt ufarlige for mennesker.

Hårormer minner om hårene i en hestehale, og de kalles derfor også taglormer. De er opptil 30 – 40 mm lange og bare 1 mm i diameter. Fargen varierer fra gråhvit til brun og svart (Fig. 1). I hodeenden er det en liten fortykkelse, men de har verken munn eller tarmsystem.

Insektparasitt

Hårormene er lite studert i Norge, men vi har minst én art i slekten *Gordius*. Som voksne lever de i ferskvann, både i sjøer, dammer og bekker. De voksne tar ikke næring til seg. Under paring kan flere titalls individer bukte seg sammen som til en stor knute. En hunn kan legge mange millioner egg i vannet. Eggene klekker til en liten larve som har en spydformet snute. Mye er uklart om den videre utvikling av *Gordius*-larvene, men hos mange hårormer borer de seg inn i bunnlevende insektlarver eller andre bunnlevende dyr der de kapsler seg inn i en hardfør cyste. Når insektlarvene klekker til voksne, flyvedyktige insekter følger cystene med. Slik kommer de inn over land hvor verten kan spises av land- eller vannkantelevende insekter. Her starter den egentlige utviklingen i vertens kroppsvæske. Hårormlarvene har heller ikke noen munn eller noe tarmsystem, så næring og avfall tas opp og avgis over huden. Gjennom flere hudskifter vokser de seg større. Når de nærmer seg voksent stadium, vil de på en ukjent måte påvirke sin vert til å oppsøke vann. Straks verten kommer ut i vannet vil de krype ut, mens verten dør. Det er også observert utvikling av hårormer i vannkalver. Dette er vannlevende biller som bl.a. jakter på bunnlevende smådyr.

Fig. 1. Under paring kan flere titalls individer bukte seg sammen som til en stor knute, derav slektsnavnet *Gordius* etter den gordiske knute i gresk mytologi. Foto: Preben Ottesen, Folkehelseinstituttet.

Hårormer i drikkevann

Det er ganske vanlig å se hårormer i brønner, enten i klaser på bunnen, eller svømmende med buktinger i vannet. Det er særlig hannen som svømmer, mens hunnen ligger mye i ro. Det er flere eksempler på at hårormer har kommet ut av springen på kjøkkenet eller dusjhode, der vannet kommer fra brønn eller bekk. De fleste funn er fra juli måned, og de finnes over hele landet. Hårormer er imidlertid helt ufarlige for mennesker. Verken de voksne eller larvene kan utvikle seg i oss. Hårormene kan leve i krystallrent vann, så de indikerer heller ikke forurensing av brønnen, annet enn at insekter utenifra tydeligvis kan klare å ta seg inn.